

NORDISK PAPPERSHISTORISK BIBLIOGRAFI

Supplement 1: 1977-1979

Med bidrag från Centrallaboratorium AB (Finland),
 Gunnar Christie Wasberg (Norge) sammanställd av
 Jan Olof Rudén (Sverige)

Samma urvalsprinciper som ligger till grund för Nordisk pappershistorisk bibliografi t.o.m. 1976 (NPH-Nytt 5(1977):3) och samma klassifikationssystem har används i detta supplement som dels omfattar arbeten publicerade 1977-79, dels täcker luckor i nämnda bibliografi.

Titlarna förtecknas alfanumeriskt. Bestämd och obestämd artikel räknas ej vid filering. För tidskriftartiklar och liknande används följande modell:

volym/årgång	år	häfte	sidor
23	(1930)	:5	, 5-10

I. SYSTEMATISK AVDELNING. Översikt	sida
0. Allmänt och blandat	1
1. Bibliografi	1
3. Allmän pappershistoria	1
4.1 Danmarks pappershistoria	1
4.2 Finlands pappershistoria	1
4.21 Finland. Enskilda pappersbruk	1
4.3 Norges pappershistoria	1
4.31 Norge. Enskilda pappersbruk	2
4.4 Sveriges pappershistoria	2
4.41 Sverige. Enskilda pappersbruk	2
5. Biografi	3
6.1 Filigranologi	3
6.11 Filigranologins historia	3
6.14 Särskilda vattenmärken. Motivval	3
6.2 Publicerade avbildningar av vattenmärken	4
6.3 Pappershistoriska samlingar	4
6.4 Pappershistoriska sammanslutningar	4
6.41 Föreningen Nordiska pappershistoriker	5
7. Tillverkningsprocessens historia (Teknologi)	
7.01 Råmaterial	5
7.02 Produktionsmedel	5
7.03 Arbetskraften	5
7.2 Tillverkningsgången	5
7.21 Industrihistoria	6
8. Paper som handelsvara	6
9.2 Konservering. Restaurering	6

0. ALLMÄNT OCH BLANDAT

FLIFLET, Nils, Lösning på papyrusgåten. (Aftenposten 12/7 1978)

WASBERG, Gunnar Christie, Was können die Wasserzeichen über die Handelswege und die Kultur berichten? Mit besonderer Berücksichtigung des Bezirks Vestfold in Norwegen. Ein Kommentar zu H M Fiskaas Studien. (NPH-Nytt 5 (1977):4, 2-7)

1. BIBLIOGRAFI

SCHULTE, Toni, Papiergeschichtliche Veröffentlichungen von N A Möller-Nicolaisen (Papiergeschichte 6 (1956), 14)

3. ALLMÄN PAPPERSHISTORIA

HANSEN, Sverre, The history of paper. (Norsk skogsindustri 2 (1948):10, 264-269)

FISKAA, Haakon M, Vannmerker i et utvalg av musikhåndskrifter fra 1700-årene i Det Kgl. Norske videnskabers selskabs bibliotek i Trondheim. (NPH-Nytt 6 (1978):4, 4-20) Vm.

TULLBERG, Kjellåke, Handgjort papper m.m. (Silverbladet 6 (1969), 9-15, 7 (1970), 13-19, 21)

4.1 DANMARKS PAPPERSHISTORIA

FISKAA, Haakon M, The early history of paper in Denmark. (i: Paper and watermarks in Norway and Denmark, Amsterdam 1978, 293-297)

FISKAA, Haakon M & NORDSTRAND, Ove K, Paper and watermarks in Norway and Denmark. Amsterdam 1978. 418 s., Vm. (Monumenta chartae papyriaceae historiam illustrantiae. 14)

VOORN, Henk, Papermaking in Denmark. (Paper maker /US/ 24 (1955):1, 1-17)

4.2 FINLANDS PAPPERSHISTORIA

BURGMAN, Oskar, Ein kurzer Bericht über einige alte Papierfabriken in Finnland. (Papiergeschichte 5 (1955), 82-84)

4.21 FINLAND. ENSKILDA PAPPERSBRUK

Tervakoski

SCHULTE, Toni, The manufacture of hand-made paper at the Tervakoski Osakeyhtiö mill. (Papiergeschichte 7 (1957):4, 53-56)

4.3 NORGES PAPPERSHISTORIA

FISKAA, Haakon M & NORDSTRAND, Ove K, Paper and watermarks in Norway and Denmark. Amsterdam 1978. 418 s., Vm. (Monumenta chartae papyriaceae historiam illustrantiae. 14)

VOORN, Henk, De eerste Noorse papiernmakers kwamen uit Zaandam. (De Papierwereld 9 (1955), 157-162)

4.31 NORGE. ENSKILDA PAPPERSBRUK

Alvöen

HENNUM, Gerd, Alvöen 1797 står stött på egne ben. (Alvöenmagasinet 49 (1978)

Bentses papirmölle

VOORN, Henk, Old Norwegian paper mills; more about Bentse bruk. (Paper maker /US/ 25 (1956):1, 1-8)

Eiker papirmölle

FISKAÅ, Haakon M, Tre ukjente vannmerker. (NPH-Nytt 6 (1978):3, 4-7). Vm

4.4 SVERIGES PAPPERSHISTORIA

GARSTEIN, Oskar, Ett svensk papirhistoriskt problem. (NPH-Nytt 5 (1977):4, 8-11)
Om Vm i En liten catechismus /Sthlm 1579/

Historik och framtidssvy i TV-spel om papper. (SIA 1979:5) - Även i NPH-Nytt 7 (1979):1, 22
Om 3 TV-program behandlande papperstillverkning bl.a. vid Ösjöfors, Långasjönäs, Fiskeby

VOORN, Henk, Early papermaking in Sweden. (Paper maker 28 (1959):2, 1-8)

-- The story of early Dutch papermakers in Sweden. (Paper maker /US/ 29 (1960):1, 19-24)

-- The Swedish paper and pulp industry in the nineteenth century. (Paper maker /US/ 29 (1960):2, 31-41)

4.41 SVERIGE. ENSKILDA PAPPERSBRUK

Bråneholm

/ERICSON, Harry/, De gamla handpappersbruken i Södra Vi. /Utg av Södra Vi hembygdsförening/ 46 s. /1977. Duplic./

Klippan

ANDERSSON, P Gunnar, Om Klippans pappersbruk. (i: Alun och ark, kalk och krut. Kring fyra gamla skånska bruk. Sthlm 1974, 53-95)

Lummelunda

RUDEN, Jan Olof, Lummelunds bruk. Gotlands enda papperskvarn. (NPH-Nytt 6 (1978):1, 1-2)

Mariedal

/ERICSON, Harry/, De gamla handpappersbruken i Södra Vi. /Utg av Södra Vi hembygdsförening/ 46 s. /1977. Duplic./

LOEBER, Edo G, Mariedal-vævstolen før formdug. (NPH-Nytt 5 (1977):4, 12). Ill.

Norrström
Sweden's oldest paper mill. (Pulp paper international 4 (1962):10, 17-20)

Papyrus
ALTHIN, Torsten, Papyrus, Sweden's largest fine paper and board mill. 166 s.
Mölndal 1953

Ålhult/Gustafsholm
/ERICSON, Harry/, De gamla handpappersbruken i Södra Vi. /Utg av Södra Vi
hembygdsförening/ 46 s. /1977. Duplic./

Ösjöfors
ERICSON, Harry, Lars Dristig - grundaren av Ösjöfors pappersbruk år 1777.
(NPH-Nytt 5 (1977):2, 21-25)

ESSEN, Carl-Gustaf von, 100 år i Silverdalen. (Silverbladet. Jubileums-
nummer 11 (1974):24, 4 ff). Ill.

LILJEDAHL, Gösta, Om Ösjöfors. (NPH-Nytt 5 (1977): 2, 1-20). Litt, Vm.

5. BIOGRAFI

Biaudet, Henry
KARLSSON, Kurt K, Henry Biaudet - en bortglömd vm-forskare. (NPH-Nytt 6 (1978):4,
1-3)
Dristig, Lars
ERICSON, Harry, Lars Dristig - grundaren av Ösjöfors pappersbruk år 1777.
(NPH-Nytt 5 (1977):2, 21-25)

Nicolaisen, N A Møller
SCHULTE, Toni, Papiergeschichtliche Veröffentlichungen von N A Møller-
Nicolaisen. (Papiergeschichte 6 (1956), 14)

6.1 FILIGRANOLOGI

TULLBERG, Kjellåke, Handgjort papper m.m. (Silverbladet 6 (1969), 9-15,
7 (1970), 13-19, 21)

6.11 FILIGRANOLOGINS HISTORIA

LILJEDAHL, Gösta, En milstolpe i filigranologins historia. (NPH-Nytt 7
(1979):1, 1-5)
Om Briquets 'Les filigranes' och Piccards 'Findbücher'

6.14 SÄRSKILDA VATTEMÄRKEN. MOTIVVAL

BLADMARK, Anders & JOHANSSON, Sven-Bertil, Narrar och vattenmärken. 80 s.
Ill., Vm. /Examensarbete vid Grafiska institutet, Sthlm vt 1978/-
Även i NPH-Nytt 6 (1978):2, 7-19, 3, 8-21, 4, 21-29, 7 (1979):1, 8-16)

FISKAA, Haakon M, Tre ukjente vannmerker /från Eiker papirmölle/. (NPH-
Nytt 6 (1978):3, 4-7). 'Vm

- FISKAA, Haakon M, Vannmerker i et utvalg av musikhåndskrifter fra 1700-årene i Det Kgl. Norske videnskabers selskabs bibliotek i Trondheim. (NPH-Nytt 6 (1978):4, 4-20). Vm
- GARSTEIN, Oskar, Ett svensk papirhistorik problem. (NPH-Nytt 5 (1977):4, 8-11) Om Vm i En liten catechismus /Sthlm 1579/
- KARLSSON, Kurt K, Watermarks in Finnish hand-made paper. (Paperi ja puu 45 (1963):1, 10-14, :2, 28-29, :3, 51-53)
- Watermarks in hand-made paper in Finland. (Paperi ja puu 44 (1962):9, 459-461, 465-472)
- KLEPIKOV, S A, Some remarks about Scandinavian watermarks in Soviet archives. (NPH-Nytt 6 (1978):1, 4-11). Vm
- LOEBER, Edo G, Drei fürstliche Schöpfformen. (NPH-Nytt 7 (1979):1, 17-20) Vm. Konung Frederik VI av Danmark (tyskt arbete), Konung Oskar II av Sverige (Tumba), S:t Erik (Tumba)
- Old Danish watermarks. (Paper maker /London/ 144 (1962):1, 70, 75)
- PLATBARZDIS, A, The first watermarks for the characterization of bank-note paper (Papiergeschichte 5 (1955):5, 62-66)
- WITTING, Erik, Die Märchenkönigin /= S:t Erik/. (NPH-Nytt 7 (1979):1, 21). Ill.

6.2 PUBLICERADE AVBILDNINGAR AV VATTEMÄRKEN

- FISKAA, Haakon M & NORDSTRAND, Ove K, Paper and watermarks in Norway and Denmark. Amsterdam 1978. 418 s. Vm. (Monumenta chartae papyriaceae historiam illustrantiae. 14)

6.3 PAPPERSHISTORISKA SAMLINGAR

- HOLM, Birgitta, Maan ainoa paperimuseo/ Vårt lands enda pappersmuseum, Central-laboratorium AB. (Enso -Gutzeit. Henkilökunnan. 49 (1979):1, 8-9)
- HULTMAN, Gunnar, SPCI:s historical collection of documents on the pulp and paper industry in the archives of the Technical museum. (Cellulosa and paper (1948), 42-48)
- LOEBER, Edo G, Geburt eines Archivs. (NPH-Nytt 6 (1978):1, 3). Om Archiv für historische Papiertechnologie, UB Amsterdam
- GRÖNVIK, Anna, Paper museum of the Finnish Pulp and paper research institute. (Paperi ja puu 48 (1966):9, 519-524)

6.4 PAPPERSHISTORISKA SAMMANSLUTNINGAR

- WASBERG, Gunnar Christie, 14. internasjonale kongress for papirhistorie. (NPH-Nytt 6 (1978):3, 22)

6.41 FÖRENINGEN NORDISKA PAPPERSHISTORIKER

B/RAUNS/, Otto, Föreningen Nordiska pappershistoriker 10 år. (Svensk pappers-tidning 81 (1978):14, 465). Ill.

ERICSON, Harry, Ett tacktal efter 200-årsjubileet på Ösjöfors den 5 juni 1977. (NPH-Nytt 5 (1977):4, 13-14)

KARLSSON, Kurt K, /Om konferensen i Ösjöfors 1977/. (Paperi ja puu 1977:8)

RUDEN, Jan Olof, Föreningen Nordiska pappershistoriker NPH, 10 år, 1968-1978. (NPH-Nytt 6 (1978):3, 2-3). Ill.

7. TILLVERKNINGSPROCESSENS HISTORIA (TEKNOLOGI)

7.01 RÅMATERIAL

VIRTA, R, Brevpapper av ankartross/ Ankkuriköydestä kirjepaperia (Tervakoski OY). (Skogsaktuellt/Teoll. Metsäviesti (1978):2, 23)

— Paper from ancient anchor cable (Enso-Gutzeit OY and Tervakoski OY). (Paper 188 (1977):7, 355)

7.02 PRODUKTIONSMEDEL

ANSTRIN, H, A contribution to the history of the paper machine. (Svensk papperstidning 57 (1954):21, 810-814)

LOEBER, Edo G, Mariedal-vaevstolen for formdug. (NPH-Nytt 5 (1977):4, 12). Ill.

VIRTA, R, Finland's oldest board machine to become a museum piece (OY Tampella). (Finnish paper timber 29 (1978):5, 12)

— Maamme vanhin kartonkikone siirtyy museokäytöön/Vårt lands äldsta kartongimaskin flyttas till ett museum (OY Tampella). (Suomen puatalous (1978):10, 20)

7.03 ARBETSKRAFTEN

GRIPENBERG, Adolf, The training of a paper maker at the end of the last century. (Cellulosa och papper (1948), 35-41)

VOORN, Henk, De eerste Noorse papiermakers kwamen uit Zaandam. (De Papierwereld 9 (1955), 157-162)

— The story of early Dutch papermakers in Sweden. (Paper maker /US/ 29 (1960):1, 19-24)

7.2 TILLVERKNINGSGÅNGEN

KARLSSON, Kurt K, The way to paper. (Kymi-Kymmenen international 2 (1977):2, 25-27)

7.21 INDUSTRIHISTORIA

DANIELSSON, G, Verla fabrikmuseum i Finland (Kymi-Kymmene OY). (Daedalus 1977, 173-183)

VIRTA, R, Finland's oldest board machine to become a museum piece (OY Tampella). (Finnish paper timber 29 (1978):5, 12)

-- Maamme vanhin kartonkikone siirtyy museokäyttöön/Vårt lands äldsta kartongmaskin flyttas till ett museum (OY Tampella). (Suomen puutalous (1978):10, 20)

8. PAPPER SOM HANDELSVARA

KARLSSON, Kurt K, Karta-sigillata-kontoret i Finland. (NPH-Nytt 6 (1978):2, 1-6) - Även i Philatelia Fennika 28 (1978):5, 198-201

LOEBER, Edo G, Hintergründe des niederländischen Papierhandels. (NPH-Nytt 6 (1978):1, 12-16)

9.2 KONSERVERING, RESTAURERING

LAURSEN, Per M, Ny dansk maskin klarar restaurering av papper. (Grafiskt forum 83 (1978):10, 26-29)

WENDELBO, Øystein, On the use of proteolytic enzymes in the restauration of paper and papyrus. (Research in Norway (1977), 9-15)

II. ALFABETISK AVDELNING

Titlarna i förkortat form förtecknas alfanumeriskt. Bestämd och obestämd artikel räknas ej vid filering. Hänvisning sker till den systematiska avdelning som har lägst nummer

Althin, Torsten, Papyrus, Sweden's oldest fine paper...mill	4.41
Anstrin, H, A contribution to the...paper machine	7.02
Andersson, P Gunnar, /Om Klippans pappersbruk/	4.41
Bladmark, Anders & Johansson, Sven-Bertil, Narrar och vattenmärken	6.14
Burgman, Oskar, Ein kurzer Bericht über...alte Papierfabriken	4.2
Brauns, O, Föreningen Nordiska pappershistoriker 10 år	6.41
Danielsson, G, Verla fabriksmuseum i Finland	7.21
/Ericson, Harry/ De gamla handpappersbruken i Södra Vi	4.41
-- Lars Dristig	4.41
-- Ett tacktal efter 200-årsjubileet på Ösjöfors	6.41
Essen, Carl-Gustaf von, 100 år papper i Silverdalen	4.41
Fiskaa, Haakon M, The early history of paper in Denmark	4.1
-- & Nordstrand, Ove K, Paper and watermarks in Norway and Denmark	4.1
-- Tre ukjente vannmerker /från Eiker/	4.31
-- Vannmerker i et utvalg av musikhåndskrifter	3
Fliflet, Nils, Lösning på papyrusgåten	0
Garstein, Oskar, Ett svensk papirhistorisk problem	4.4
Gripenberg, Adolf, The training of a paper maker	7.03
Grönvik, Anna, Paper museum of the Finnish pulp and paper	6.3
Hansen, Sverre, The history of paper	3
Hennun, Gerd, Alvöen 1797 står stött på egne ben	4.31
Historik och framtidsvy i TV-spel om papper	4.4
HOLM, Birgitta, Maan ainoa paperimuseo/Vårt lands enda	6.3
HULTMAN, Gunnar, SPCI:s historical collection of documents	6.3
Karlsson, Kurt K, Henry Biaudet	5
-- Karta-sigillata-kontoret i Finland	8
-- /Om konferensen i Ösjöfors 1977/	6.41
-- Watermarks in Finnish handmade paper	6.14
-- Watermarks in handmade paper in Finland	6.14
-- The way to paper	7.2

Klepikov, S A, Some remarks about Scandinavian watermarks	6.14
Laursen, Per M, Ny dansk maskin klarar restaurering av papper	9.2
Liljedahl, Gösta, En milstolpe i filigranologins historia	6.11
— Om Ösjöfors	4.41
Loeber, Edo G, Drei fürstliche Schöpfformen	6.14
— Geburt eines Archivs	6.3
— Hintergründe des niederländischen Papierhandels	8
— Mariedal-vævstolen for formdug	4.41
Nordstrand, Ove K, The introduction of paper in Ceylon	3
Old Danish watermarks	6.14
Platbarzdis, A, The first watermarks for...bank-note paper	6.14
Rudén, Jan Olof, Föreningen Nordiska pappershistoriker 10 år	6.41
— Lummelunds bruk	4.41
Schulte, Toni, The manufacture of handmade paper at...Tervakoski	4.21
— Papiergechichtliche Veröffentlichungen von Möller-Nicolaisen 1	
Sweden's oldest paper mill	4.41
Tullberg, Kjellåke, Handgjort papper m.m.	3
Wasberg, Gunnar Christie, Was können die Wasserzeichen über die Handelswege...berichten	0
— 14. internasjonale kongress for papirhistorie	6.4
Wendelbo, Øystein, On the use of proteolytic enzymes	9.2
Virta, R, Brevpapper av ankartross	7.01
— Finland's oldest board machine...a museum piece	7.02
— Maamme vanhin kartonkikone/Vårt lands äldsta kartongmaskin	7.02
— Paper from ancient anchor cable	7.01
Witting, Erik, Die Märchenkönigin	6.14
Voorn, Henk, Early papermaking in Sweden	4.4
— De eerste Noorse papiermakers kwamen uit Zaandam	4.3
— Old Norwegian paper mills /Bentse brug/	4.31
— Papermaking in Denmark	4.1
— The story of early Dutch papermakers in Sweden	4.4
— The Swedish paper and board industry 19th century	4.4